

INFORMAȚII PRIVIND ISTORIA ORAȘELOR

Nr. 146

Sibiu, noiembrie-decembrie 2009

*Comisia de Istorie a Orașelor din România vă urează
Crăciun fericit și La Mulți Ani!*

Frohe Weihnachten Und ein Gutes Neues Jahr!
Merry Christmas and a Happy New Year!

Corneliu Gaiu, Vasile Duda,
Topografia monumentelor din municipiul Bistrița. Centrul istoric
Editura Accent, Cluj-Napoca, 2008, 254 p., il.

După volumele dedicate monumentelor localităților săsești din județul Brașov (1995) și celor din centrele istorice ale Sibiului (1999), Sighișoarei (2002) și Mediașului (2006), în anul 2008 a apărut un nou volum dintre cele preconizate în cadrul proiectului *Topografia monumentelor din Transilvania*.

Lucrarea semnată de Corneliu Gaiu și Vasile Duda este urmarea unei temeinice documentări pe teren, „cu parcurgerea străzilor și descinderea în imobile”, dar și a studiului bibliografiei istorice și artistice, a documentelor de arhivă și a imaginilor orașului.

Primul capitol al cărții, *Evoluția istorică și edilitară*, ne introduce în viața orașului Bistrița, descriindu-ne aspectul său de-a lungul vremii (loturi, case, străzi, fortificații), de la întemeierea, în secolul al XII-lea, de către coloniștii germani, până în secolul al XX-lea. Se pot urmări numeroase transformări suferite de oraș, fiind menționate etapele dezvoltării sale demografice și economice în jurul primelor nuclee de locuire, până la structurarea parcelelor construite într-o rețea stradală ordonată în funcție de piața centrală.

Arhitectura ecleziastică este subiectul celui de-al doilea capitol, fiind descrise Biserica evanghelică (de tip hală gotică) din Piața Centrală, fosta biserică a mănăstirii franciscane, în prezent Biserica ortodoxă (de tip sală) „Intrarea în biserică a Maicii Domnului”, fosta mănăstire a călugărițelor dominicane, în prezent Cămin pentru persoane vârstnice, Biserica romano-catolică (de tip sală) din secolul al XVIII-lea, Biserica reformată din secolul al XIX-lea (de tip sală), Biserica ortodoxă „Sfinții Trei Ierarhi” (de tradiție bizantină, de plan central), construită între 1926-1937, și Sinagoga (de tip hală, cu plan în formă de „T”) ridicată la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Următorul capitol este dedicat *Arhitecturii de apărare* a orașului. După un istoric al sistemului de fortificații, cu evidențierea etapelor de construire și a elementelor constitutive ale acestuia (zid de incintă cu zece turnuri, având intercalate trei porți mari și trei porți mici), sunt analizate separat Poarta Lemnelor (Holztor), Poarta Ungurească (Ungertor), Poarta Spitalului (Spitaltor), Turnul Dogarilor și zidul de curtină.

Capitolul IV prezintă *Piețele Bistriței și clădirile care le mărginesc*, fiecareia alcătuindu-i-se o „fișă de monument” însoțită de fotografii. În Piața Centrală se remarcă Primăria Veche și actuala Primărie – clădirea fostului Hotel Central, Casa Parohială a bisericii evanghelice, Galeria Arcadelor, clădirea Parchetului Bistrița – înainte Bistritzer Distrikts-Sparkassa, Casa Petermann, Casa Keintzel și Casa Zidaru. În Piața Mică se evidențiază clădirea fostei Cafenele Corso, actualmente sală de expoziții a Centrului Municipal de Cultură, iar în Piața Unirii, clădirea Protopopiatului Ortodox Bistrița.

Capitolul următor conține fișele de monument ale clădirilor de pe străzile: Liviu Rebreanu – una dintre principalele axe ale orașului; Dornei – între Piața Centrală și piața din fața mănăstirii minorite (se remarcă clădirea Liceului de arte plastice „Corneliu Baba” și Casa Argintarului); Nicolae Titulescu – presupus prim nucleu al orașului; Gheorghe Șincai – unde se cuvin menționate clădirile Oficiului parohial romano-catolic, sediului Romtelecom și Casei Textoris; George Coșbuc (strada Nouă sau strada Nouă de Jos); Constantin Dobrogeanu-Gherea – care face legătura între Piața Mică și strada Titulescu; Mihail Kogălniceanu; Dogarilor; Alexandru Vlahuță; Albert Berger – cu clădirea Gewerbeverein, astăzi Centrul Municipal de Cultură; Vasile Alecsandri; Zorilor; Ecaterina Teodoroiu; Lupeni; Ioan Luca Caragiale; Spiru Haret și Bulevardul Republicii – unde trebuiesc amintite clădirile Colegiului Național „Liviu Rebreanu” (fostul Gimnaziu Evanghelic), Școlii Agricole, Grupului Școlar Sanitar, Colegiului Național „Andrei Mureșanu” (fosta Școală Maghiară de Stat), Cinematografului Omnia și Forumului Democrat German.

Ultimul capitol al lucrării este despre *Pasajele* orașului, străduțe pietonale care traversează cetatea pe latura sa scurtă, pe direcția nord-sud, care au suferit numeroase transformări de-a lungul evoluției localității.

Importantă contribuție la istoriografia românească despre trecutul orașelor, lucrarea este indicată atât cercetătorilor cât și cititorilor neprofesioniști. De un mare folos și deosebit de ilustrative sunt planurile și vederile generale sau parțiale, vechi sau noi, care completează textul.

Anda-Lucia Spânu

**Sorin Radu, Vasile Ciobanu, Radu Racovițan (coordonatori), Călimănești.
Monografie istorică și etnografică, Editura Spandugino, București, 2009, 418 p. +
22 p. il. color**

Rezultat al muncii în echipă a unui grup de istorici de la Facultatea de Istorie și Patrimoniu a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, monografia Călimăneștiului este o lucrare amplă și deosebit de bine documentată. Lucrarea va fi prezentată aici doar succint, urmând să beneficieze de mai mult spațiu într-un număr viitor al revistei *Historia Urbana*.

Primul capitol al lucrării, *Zona Călimănești în preistorie și antichitate* (Silviu Istrate Purece), prezintă succint cadrul geografic și reliefează momentele cele mai semnificative ale trecutului zonei, începând cu preistoria, continuând cu așezarea dacică de la Cozia Veche, descoperirile de tezaur și monede dacice, perioada de la Burebista la Provincia Romană, terminând cu prezentarea complexului militar roman Arutela și a perioadei de la Întemeierea Daciei Malvensis la retragerea lui Aurelian.

Capitolul următor, *Călimănești – Cozia în secolele al VIII-lea – al XVII-lea* (Ioan Marian Țiplic), după ce se ocupă în debutul primului subcapitol de toponimul Nucet-Cozia, punctează câteva aspecte de istorie politică ale zonei și menționările ei documentare. Un alt subcapitol este dedicat monumentelor de pe raza localității Călimănești: Mănăstirea Cozia, Schitul Ostrov, Schitul Turnu, Cozia veche – Schitul „Sfântul Ioan de sub piatră”, Biserica „Sfinții Voievozi” – Biserica din Deal.

Cel de-al treilea capitol al cărții, *Călimăneștiul în secolul al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea (1821-1918)* (Radu Racovițan, Mihai Racovițan), analizează viața și contribuția localității în timpul principalelor evenimente istorice ale perioadei (revoluțiile din 1821 și 1848, Unirea Principatelor, Războiul de Independență și Primul Război Mondial) și evoluția ei economico-socială între 1859-1918. O atenție deosebită este acordată, în economia acestei părți, aspectelor privind descoperirea și valorificarea izvoarelor termale de aici și creării stațiunii balneare (Cozia)-Călimănești-Căciulata. Subcapitolul privind Societatea balneară „Govora-Călimănești” este realizat de către domnul Gheorghe Mămularu, iar cel privind învățământul din localitate de către doamna Fenia Driva.

Capitolul *Mănăstirea Cozia și Călimăneștiul. Schiță de istorie confesională, socială și politică de la 1712 la 1945* (Valeria Soroștineanu) examinează din mai multe puncte de vedere relațiile, conflictuale sau pașnice, dintre locuitorii din Călimănești și Mănăstirea Cozia și modul în care s-au influențat reciproc de-a lungul timpului.

Capitolul următor, *Stațiunea balneară Călimănești în anii 1918-1945* (Vasile Ciobanu) tratează subiectul în două etape cronologice: *Călimăneștii în anii interbelici* și *Orașul Călimănești în timpul celui de-al Doilea Război Mondial*, ambele luând în discuție evoluția demografică; viața economică; activitatea balneară; turismul; agricultura; meseriile, comerțul, transporturile și comunicațiile; evoluția urbanistică; viața social-politică; cultura, cea de-a doua parte conținând și informații privind prezența Armatei Sovietice la Călimănești.

Cel de-al șaselea capitol, *Orașul Călimănești în anii regimului comunist 1948-1989* (Sorin Radu, Lucian Robu) este de asemenea împărțit de către autori în două părți distincte. Prima parte, *Călimăneștiul în anii regimului Gheorghe Gheorghiu-Dej* ne vorbește despre organizarea administrativă, activitățile edilitar-gospodărești în anii 1947-1960, problemele economice din anii 1948-1960, cultură și educație. Cea de a doua parte a capitolului, *Călimăneștiul în anii regimului Nicolae Ceaușescu*, analizează evoluția economică, socială, edilitară, administrativă și culturală a

localității în prima parte a anilor '70, dinamica socio-economică și culturală a orașului Călimănești între anii 1975 și 1989. Subcapitolele aparte conțin considerații asupra evoluției organizatorice a Complexului Balnear Călimănești-Căciulata și asupra potențialului său curativ în anii 1960-1989 și informații privind infrastructura de tratament și procedurile terapeutice în cadrul complexului balnear. Tot aici sunt examinate aspecte ale evoluției organizațiilor politice din orașul Călimănești în intervalul 1965-1985, activitățile de propagandă, politizarea învățământului, activitatea organizației Uniunii Tineretului Comunist din Călimănești între anii 1968-1985, și a organizației locale a Uniunii Generale a Sindicatelor din România în perioada 1968-1980, reflectarea evoluției orașului în ziarul „Orizont” între anii 1968-1989.

Călimăneștiul în perioada postcomunistă este titlul următorului capitol (Sorin Radu, Lucian Robu), care ia pulsul noii dezvoltări instituționale, economice și sociale de după 1990 și analizează structura demografică, infrastructura edilitar-gospodărească, instituțiile și manifestările culturale (Fenia Driva). Subcapitolele aparte prezintă biblioteca orășenească, Casa de Cultură din Călimănești, turismul zonei.

Capitolul dedicat *Apelor minerale de la Călimănești-Căciulata* (Gheorghe Mămularu, George Mămularu) ne informează despre originea elementelor componente ale apelor minerale din zona Călimănești și face istoricul cercetărilor în această zonă din punct de vedere al geologiei și hidrogeologiei.

Ultimul capitol al lucrării prezintă *Cadrul etno-folcloric al zonei Călimănești* (Ioan Dumitrescu), furnizându-ne informații privind așezările, gospodăriile și locuințele țărănești, ocupațiile tradiționale, meșteșugurile țărănești, portul popular și obiceiurile din zonă.

Lucrarea se încheie cu o bogată *Bibliografie selectivă*, utile *Anexe* și este completată cu 22 de planșe conținând ilustrații color alese inspirat.

Recomand călduros atât locuitorilor orașului cât și vizitatorilor acestuia și, nu în ultimul rând, cercetătorilor, să citească această carte bine scrisă și temeinic documentată, care este, în același timp, de o înaltă calitate grafică.

Anda-Lucia Spânu

Vă semnalăm apariția tomului XVII / 2009 al revistei *Historia Urbana*.
Cei interesați să o achiziționeze sunt rugați să contacteze redacția din Sibiu sau Editura Academiei Române din București.

Rumänische Akademie

Kommission für Städtegeschichte Rumäniens

STÄDTEGESCHICHTLICHE INFORMATIONEN

Resümee

In der vorliegenden Ausgabe des Informationsblattes werden zwei städtegeschichtliche Werke vorgestellt: Corneliu Gaiu, Vasile Duda, *Denkmaltopographie des Munizipiums Bistritz. Das historische Stadtzentrum*, Accent Verlag, Cluj-Napoca, 2008 und Sorin Radu, Vasile Ciobanu, Radu Racovițan (Herausgeber) *Călimănești. Historische und ethnographische Monographie*, Spandugino Verlag, București, 2009.

CIOR, Bulevardul Victoriei 40, RO – 550024 Sibiu

tel: 0040 269 212604, fax: 0040 269 216605

www.icsusib.ro; spanu@icsusib.ro

ISSN 1224-2853

Redactor: Anda-Lucia Spânu